

vezőtlen földrajzi és időjárási viszonyok következtében teljesen megsemmisült, mindössze néhány kopott őskori edénytöredék és kőeszköz, valamint Árpád-kori kerámia-darabkák jelezték a lejtő aljában egykori létezésüket.

A feltárt Árpád-kori objektum a korábban már kutatott Csikény-dűlő Nyugat lelőhely részét képezi, és a középkorban elpusztult Csíkfölde falu Árpád-kori előzményéhez tartozhatott.

A leletek a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága M7 Régészeti raktárközpontjába kerültek.

KVASSAY JUDIT

340. Rigyác, Magyarocsa-dűlő

(Zala megye) R, N, Á

A község belterületétől délre, a Rigyáci-patak Ny-i partja és egy időszakos vízfolyás által közrefogott, lankás domboldalon, hosszan elterülő lelőhely Száraz Csilla 2004-ben végzett terepbejárásából ismert. A lelőhely déli végétől 2–14 m-re délre, az M7 autópálya kivitelezési munkálatai során objektumfoltok váltak láthatóvá. A szakfelügyelet során 2005. június elején megfigyelt objektumok leletmentő ásatását augusztus 29. és szeptember 28. között végeztük el. A feltárt gödrök, gödöregyüttesek és külső kemencék rézkori (Balaton-Lasinja kultúra), népvándorlás kori és Árpád-kori leletanyagot tartalmaztak.

A Balaton-Lasinja kultúra jellegzetes kerámialeletei elsősorban három nagyméretű gödöregyüttesből kerültek napvilágra. Az egyetlen népvándorlás kori gödör kerámialeletei közelebbi kormeghatározásra nem alkalmasak.

Az Árpád-kori objektumok, a 3 külső kemence és az erősen faszenes betöltésű gödrök iparos tevékenységre utalnak, és esetleg – a dűlőnév alapján – a Rigyáci-patak keleti partjára lokalizált, elpusztult Csíkfölde falu egyik Árpád-kori településrészét képezhették.

A leletek a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága M7 Régészeti raktárközpontjába kerültek.

Munkatársak: Auer Angelika, Kámán Beáta, Soós Gábor technikusok; Mészáros Melinda, Fullár Zoltán, Csekő Andrea egyetemi hallgatók. A geodéziai felmérést Soós Zsolt és Vadász Norbert technikusok végezték.

KVASSAY JUDIT

341. Rum, Hosszú-dűlő

(Vas megye) Kk, Kú

2005. április 5-én helyszíni szemlét tartottunk a település Ny-i határában, a zsenyei határhoz közel, a Rumból Zsenyére vezető műúttól É-ra. A tervezett bányatelek K-i felében, a Hosszú-dűlőben egy, a környezetéből alig kiemelkedő dombocskán késő középkori és kora újkori kerámiákat találtunk, nagyon szórványosan. A lelőhely 120×50 m kiterjedésű, K–Ny-i irányú. A leletanyagot nem gyűjtöttük fel, jelenségeket nem tapasztaltunk.

Munkatárs: Vámos Gábor.

ILON GÁBOR

342. Sajóecseg, Nyugati főút mente

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

2005. szeptember 6-án helyszíni szemlét végeztünk a Sajóecseg–Sajóbáony közötti vezetékfektetés munkálatainál, melynek során eddig ismeretlen őskori régészeti lelőhelyet határoztunk meg.

Sajóecseg vasútállomásától Ny-i irányban a főút mindkét oldalára kiterjedő dombháton – az úttal párhuzamosan kiásott – nyomvonal teljes hosszán szórványos őskori leletanyagot gyűjtöttünk. A terület fedettsége miatt a lelőhely pontos behatárolását nem tudtuk elvégezni, de a felszínből jól kiemelkedő domboldalra vonatkozathatjuk. Régészeti jelenséget nem tapasztaltunk.

VERES JÁNOS

343. Sajópálfala, Pincepart

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) R, Szk, N

A Rákóczi u. 14. sz. telken álló ház feletti dombvonulaton, egykor rigolírozott, majd szántott területen rézkori cserepek, szkíta kori vascsákány, népvándorlás kori vas lándzsahegy és agyag orsógomb, valamint több cserép került elő. A mintegy 100 m hosszú lelőhelyet Horváth Antónia régészhallgató jelentette be.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA

344. Sajópetri, Homoki-Szőlőskertek

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) LT

A részletes tanulmányt lásd a kötet 61. oldalán!

SZABÓ MIKLÓS

345. Sajópetri, Tanya-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á

2005. január 7-én helyszíni szemlét végeztünk a Kistokaj–Sajópetri út É-i oldalán található Tanya-dűlőben, a 024 hrsz. szántóföldön. Ez gyakorlatilag sík, közepén elhagyott folyómeder, melynek É-i oldalán környezetéhez viszonyítva markáns, ÉNy–DK irányú kiemelkedés húzódik, mely két dombra tagolható. E két magasabb ponton kavicsos, kevés humusszal kevert felszínen, jó megfigyelési viszonyok között, két foltot alkotva Árpád-kori felszíni kerámialeleteket találtunk.

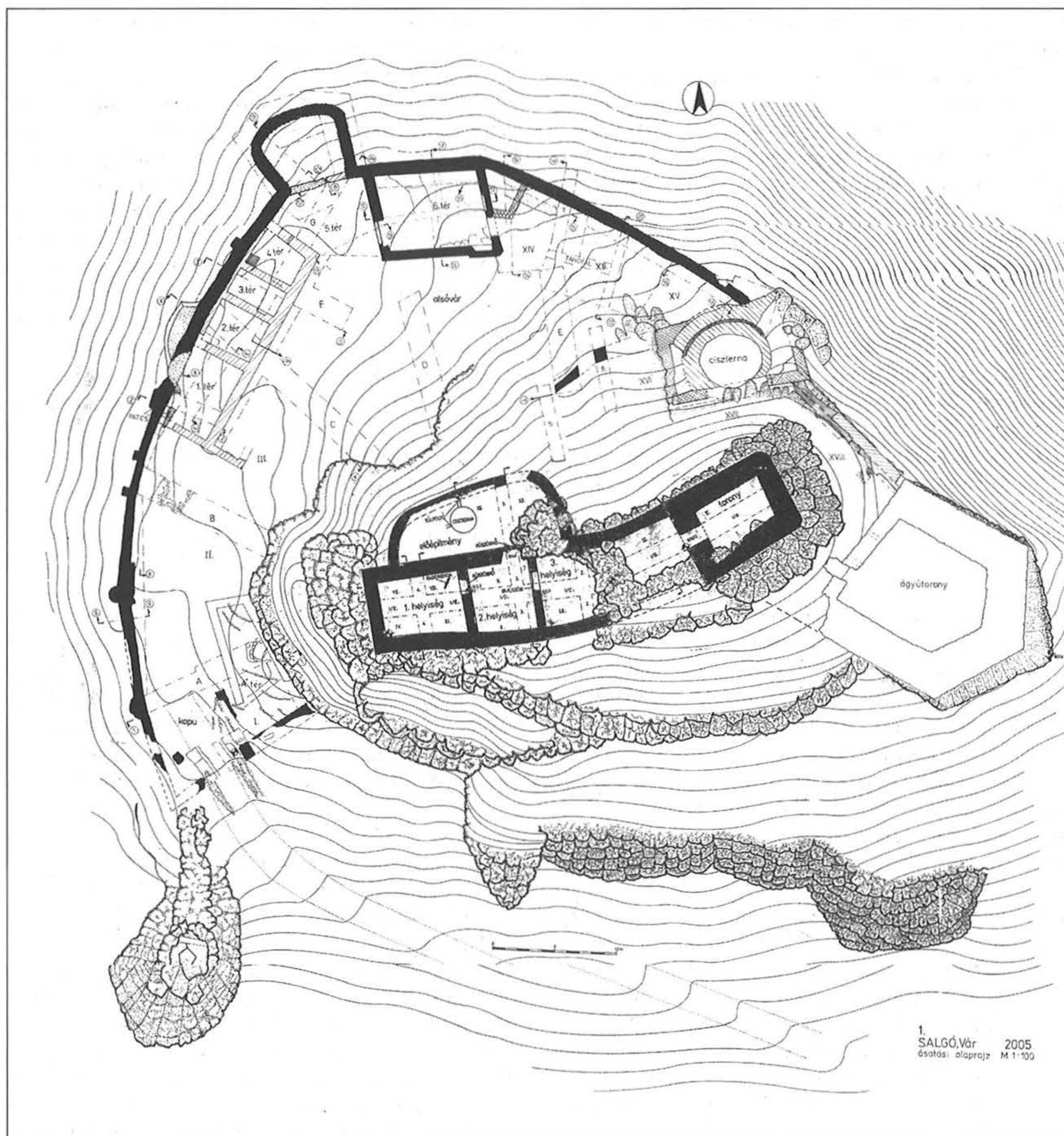
A leletek a miskolci Herman Ottó Múzeumba kerültek.

PUSZTAI TAMÁS

346. Salgótarján, Salgóvár

(Nógrád megye) Kö

2005 májusában már a hatodik egymást követő évben folytatódott az alsóvár maradványainak helyreállítását előkészítő ásatás. A munkatervben ebben az évben az É-on elhelyezkedő építmény 8×6 m-es belvilágú tere kutatásának befejezése, a K-i, ún. nagyciszterna szélesebb

1. SALGÓVár 2005
 ásatási alaprajz M 1:100

környezetének – így a tőle Ny-ra és DK-re eső területnek – a teljes feltárása, s végül az ötszögű K-i ágyútorony kutatásának a folytatása szerepelt. (Lásd az illusztrációt!)

A várfalhoz támaszkodó, részben már a sziklába mélyített É-i épület belsejének ÉNy-i negyedében a vékony és bolygatott omlási rétegek alatt – különösen a várfal mellett – jelentős pusztulási rétegsort vizsgálhattunk, amely jelentékeny leletanyagot is tartalmazott a 16. sz. utolsó harmadából.

A felsővár alatti É-i hegyoldalban – a mai felvezető út és az ún. nagyciszterna között – igen jelentős részen letermeltük a főként az 1938. évi felsővári építkezések során, ill. az 1980-as években folytatott feltárások során

ide került finomabb törmeléket. Alatta a bazaltoszlopok között csak ritkán mutatkozott a leletekben gazdagabb, bolygatatlan, humuszos lerakódás.

Munkánk legnagyobb eredménye az volt, hogy megállapíthattuk: az ún. nagyciszternától D-re húzódó, az elmúlt évben kutatott K-Ny-i fal nem folytatódott tovább Ny felé, hanem egy – erősen lepusztult – derékszögű sarokkal ért véget, azaz ez egy, a ciszterna felett egykor állt „kútház” dél-i fala volt. Elő is került ezen építmény erősen lepusztult Ny-i fala, és némi bizonytalansággal meghatározható volt az ÉNy-i sarok is. Megállapíthattuk, hogy ez a szabálytalan téglalap alaprajzú épület K felé kissé kiugrott a hozzá már egy következő építési fázisban hozzáépített, ÉNy illetve DK felé indu-

ló várfalak vonalából. Egykori járósintje csak a DK-i sarokban maradt meg.

A ciszternától D-re egy átlag 2 m széles pihenőt határozhattunk meg a hegyoldalban, itt az omlásréteg alatt egy agyagos feltölt(őd)és mutatkozott, melyről nem volt kideríthető, hogy az a ciszterna építésével függ össze, vagy inkább a felsővár tornyának pusztulása során keletkezett. Ugyancsak agyagos-égett réteg mutatkozott foltokban a ciszternaépítményt a K-i ágyútoronnyal összekötő várfal belső oldalán a sziklafelszínen; itt vezethetett eredetileg az alsóvárat az ágyútoronnyal összekötő közlekedési útvonal.

Bár a kivitelezési munkák miatt az ágyútorony betöltésének kitermelése a következő évre tolódot, a konzerválás során az épület Ny-i falában – egymáshoz képest szimmetrikus elhelyezésben – két, 30×30 cm-es, vízszintes gerendafészkét határozhattunk meg, melyek talán kapcsolatba hozhatók az építmény legalsó(?) földemével.

Munkatárs: Gál Viktor régészhallgató.

FELD ISTVÁN

347. Sámsonháza, Fejérvő vára

(Nógrád megye) Á, Kk

A vár kutatását 2004-ben a sámsonházai Sámsonvár – Múltunk Megismerése Alapítvány megbízásából kezdtük meg, a vár jelentős fennálló falmaradványainak részleges állagmegóvásával egy időben.

2004. június 7–16. között egyetlen kutatóárkunkkal a legjobban, helyenként 6–7 m magasán fennálló É-i épület-szárnyat és annak külső oldalát vizsgáltuk. Az épület alsó, részben a szikla lefaragásával kialakított szintjének az udvar felé nyíló, emelkedő, keskeny ablaknyílását találtuk meg, a felette lévő szintre gerendafészek-sor utal. A helyiségben falhalmozódott, 2,5 m-es vastagságot is elérő omladék alatt a sziklapadlót égett, sok faszenet, hamut tartalmazó réteg fedte. A nagyrészt az égett rétegben előkerült leletanyag – a kerámia alapján – nem későbbi a 14. sz. elejénél. Közvetlenül a várfalon kívül, annak építési rétegei által fedett cölöplyuk-sor a fal építésekor megszüntetett cölöpsorra, feltehetőleg palánkfalra utal. A vár feltételezhető külső falának három kisebb, de jelentős, falsík nélküli részleténél feltártuk és alaprajzilag felmértük a falsíkot.¹⁵

A 2005. évi feltárás során három helyet kívántunk megkutatni.

A várhegy csúcsán É–D-i irányban keresztülhúzó kutatóárkunkban megtaláltuk a vár 2,5 m vastag belső falát, a fal mellé az építés során betöltött rétegekben kiégett agyagtapasztás-darabokat: a kővárnál korábbi favázás épület(ek) maradványait. A déli oldalon sikerült megtalálnunk a falszoros külső, kisebb vastagságú falát, mely a várhegy csúcsának tövéhez közel húzódik.

Az eddigi feltételezéssel szemben tehát sikerült kimutatni, hogy a falszoros É, K és D felől övezte a várat.

A belső falon belül, a várhegy tetején szárazon rakott keskeny kőalapozást találtunk, mely a várfalra nagyjából merőlegesen húzódott, s egy nagyméretű cölöplyuk helyezkedett el benne. A falmaradvány várfalhoz való kronológiai viszonyait nem tudtuk egyértelműen megállapítani egy a rétegeket megszakító beásás miatt.

A várhegy csúcsának déli oldalán levő, az árokszerű mélyedésre merőlegesen elhelyezkedő szelvényünkben kimutatható volt, hogy a vár építésekor kisebb mértékű (80–100 cm) szintsüllyesztést végeztek, valódi vár-árok nem húzódott itt. A területet a vár bontása során töltötte fel a fal omladéka.

A várhegy É-i oldalán a falszoros lezárását kerestük. Kutatóárkunkban a sziklafal lefaragásával kialakított teraszt találtunk. A várfal ezen a szakaszon már nem folytatódott, a záró fal helye keletebbre, a ma is megmaradt falmaradvány vonalában igazolható, ahol a belső várfal É-i külső síkján ezt habarcsnyomok és egy sávban sekélyebben kimosódott fugák jelezték.

A kutatás során előkerült leletanyag egy része a vár eddig is ismert Árpád-kori működési idejéből származik, a várhegy tetején talált leletanyag jelentős része azonban késő középkori. A 15. századi, a huszitákkal kapcsolatba hozható, jelentősebb használatot itt sikerült először kimutatni, a 2. sz. árok déli végén előkerült kő ágyúgolyó szintén erre a korszakra utal.

RÁCZ MIKLÓS

348. Sárszentlőrinc, Uzd, Pusztatemplom

(Tolna megye) Kö

Az uzdi Pusztatemplomot az 1960-as években Csorba Csaba még szántóföldön azonosította; 2002. évi terepbejárásunkon feltételezett helyén azonban nem találtunk régészeti nyomokat.¹⁶ 2005. április 6-án, megismételt terepbejárásunkon a Kölesdről Sárszentlőrincre vezető út Ny-i felén, a Holt-Sió É-i kanyarjától ÉNy-ra kb. 300 m-re, az úttal párhuzamos erdősávban, ÉNy–DK irányú, DK felé enyhén lejtő dombnyúlványon néhány középkori téglatöredéket és egyetlen embercsont-töredéket figyeltünk meg, kb. 20 m hosszan. A falu a középkori Borjáddal azonosítható.

Munkatárs: B. Kohári Gabriella (KÖH, Pécs).

K. NÉMETH ANDRÁS – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

349. Sárvár, Felső-mező

(Vas megye) R, B, LT, Ró, Kö

2004. szeptember 13. és november 26., majd 2005. április 4. és május 27. között megelőző régészeti feltárást

15 A 2004. évi munkáról szóló jelentés az RKM 2004. évi kötetben megjelent szöveg helyesbítése. (Szerk.)

16 Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2002. Budapest 2004, 263.